

PROVINCIERAAD VAN ANTWERPEN

Vergadering van 20 februari 2020

Verslag van de deputatie

Bevoegd deputatielid: Luk Lemmens

Telefoon: 03 240 52 65

Agenda nr. 1/10

Erediensten. Antwerpen. Russisch-orthodoxe kerkfabriek
Christus' Geboorte. Meerjarenplan 2020 - 2025.
Goedkeuring.

1. Historiek.

1° In georganiseerde vorm bestond de Russisch-orthodoxe kerk in België (Brussel) reeds sinds 1862.

De eerste Russisch-orthodoxe parochie in Antwerpen werd gesticht in 1926. Vóór de Tweede Wereldoorlog waren er in de stad twee parochies actief : de parochie van de Heilige Georgios de Trofeedrager, die eerst ressorteerde onder het Patriarchaat van Moskou, daarna onder dat van Constantinopel, en de parochie van de Heilige Serafim van Sarov, die deel uitmaakte van de Russisch-orthodoxe kerk in het Buitenland.

In 1942 werd de priester van één parochie door de Duitse bezetter gedeporteerd. De parochie van de Heilige Georgios werd officieel opgeheven in 1945.

In het begin van de jaren 1960 was er vrijwel een einde gekomen aan het Russisch-orthodox parochieleven in de stad : er waren geen priesters meer en er was geen kerk meer. De weinig overgebleven gelovigen vierden de eredienst in de Grieks-orthodoxe parochie die al sinds 1902 actief was in de Jan Van Gentstraat of in een Russisch-orthodoxe parochie in Brussel.

2° Na een lange onderbreking van bijna 30 jaar richtte de Russisch-orthodoxe aartsbisschop SIMON van Brussel en België eind 1999 een nieuwe parochie op ressorterend onder de jurisdictie van het Patriarchaat van Moskou.

Begin 2000 verkreeg deze parochie met instemming van het bisdom Antwerpen de toelating van de kerkfabriek Sint-Jozef (Charlottalei 2/Loosplaats 2 te 2018 Antwerpen) om in beperkte mate gebruik te maken van de als monument beschermde Sint-Jozefkerk.

Met brief van 13 oktober 2000 vroeg de Metropoliet-Aartsbisschop van het Oecumenisch Patriarchaat van Constantinopel de erkenning aan van de nieuwe Russisch-orthodoxe parochie Christus' Geboorte. Volgens de gegevens bij die erkenningsaanvraag bedroeg het aantal gelovigen woonachtig op het grondgebied van de provincie Antwerpen 550, waarvan 476 in de stad Antwerpen.

Deze erkenningsaanvraag bleef zonder gevolg omdat de deputatie in zitting van 29 november 2001 een ongunstig advies uitbracht, gelet op een oude federale (Napoleontische) wettelijke bepaling, namelijk artikel 46 van de wet van 8 april 1802 betreffende de organisatie van de erediensten ("Le même temple ne pourra être consacré qu'à un même culte").

3° In 2002 huurde de Russisch-orthodoxe parochie de gelijkvloerse verdieping van een flatgebouw (Grote Goddaard 16 te 2000 Antwerpen) om kleinere eredienstvieringen (vespers) te laten doorgaan en na een gunstig advies van 28 mei 2003 van de deputatie heeft de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden (Paul Van Grembergen) de Russisch-orthodoxe parochie Christus' Geboorte erkend met als vestigingsplaats en locatie voor de erediensten voormelde gelijkvloerse verdieping van het gebouw Grote Goddaard 16 te 2000 Antwerpen en met als gebiedsomschrijving (werkingsgebied) het volledige grondgebied van de provincie Antwerpen.

Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie woonden er toen meer dan 2000 Russisch-sprekenden in de stad Antwerpen.

4° Vanaf 2000 huurde de Russisch-orthodoxe kerkfabriek de kerk van de rooms-katholieke kerkfabriek Sint-Jozef voor een maandelijkse gebruiksvergoeding van 300,00 EUR per maand. De kleine rooms-katholieke parochie (20 gelovigen) hield haar vieringen in de crypte van de kerk.

Bij besluit van 30 juni 2004 van de Bisschop van Antwerpen werd de rooms-katholieke parochie echter canoniek opgeheven met ingang van 1 juli 2004. Met besluit van 19 april 2006 van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur werd de parochie Sint-Jozef opgeheven (afgeschaft) en werden haar territorium en haar patrimonium overgedragen aan de naburige rooms-katholieke parochie Heilige Geest op de Mechelsesteenweg te 2000 Antwerpen.

Op 31 december 2007 sloten de kerkfabriek Heilige Geest (nieuwe eigenaar van de kerk) en de Russisch-orthodoxe kerkfabriek een nieuwe gebruiksovereenkomst betreffende het kerkgebouw. Met ingang van 1 januari 2008 bedroeg de maandelijkse (jaarlijks indexeerbare) gebruiksvergoeding 850,00 EUR.

Op 5 februari 2008 had de Vlaamse Overheid akte genomen van de adreswijziging van de zetel van de Russisch-orthodoxe kerkfabriek (Loosplaats 2 te 2018 Antwerpen in plaats van Grote Goddaard 16 te 2000 Antwerpen).

5° Sinds 2013 onderhandelden beide kerkfabrieken over de aankoop van het kerkgebouw door de Russisch-orthodoxe kerkfabriek. Aanvankelijk baseerde de kerkfabriek van de Heilige Geest zich hierbij op een officieel schattingsverslag van 2005, waarin de waarde van het kerkgebouw geraamd was op 2.669.625,00 EUR. Deze prijs was echter eerder gebaseerd op de waarde van de grondoppervlakte op de desbetreffende stadslocatie (Charlottalei 2/Loosplaats 2) dan op de reële staat van het kerkgebouw, waaraan nog voor > 2.000.000,00 EUR restauratiewerken dienden te worden uitgevoerd.

Uiteindelijk werd de Sint-Jozefkerk op 11 december 2014 verkocht aan de Russisch-orthodoxe kerkfabriek Christus' Geboorte voor een prijs van 250.000,00 EUR.

Op 1 maart 2015 vond de plechtigheid plaats waarbij de Sint-Jozefkerk door de kerkfabriek van de Heilige Geest officieel werd overgedragen aan de Russisch-orthodoxe kerkfabriek Christus' Geboorte te Antwerpen. Bij deze plechtigheid werd de kerk ook door de Russisch-orthodoxe aartsbisschop SIMON officieel ingewijd als Russisch-orthodox kerkgebouw (openbare plaats voor de uitoefening van de Russisch-orthodoxe eredienst).

6° In de periode van 2005 tot 2018 heeft de provincie Antwerpen een totaal bedrag van 246.975,59 EUR uitbetaald als verplichte bijdrage in het tekort van de jaarlijkse exploitatiebudgetten van de Russisch-orthodoxe kerkfabriek. De uitbetaalde provinciesubsidie evolueerde van 9.540,00 EUR in 2005 over 36.306,57 EUR in 2012 naar 12.905,91 in 2018.

7° In de periode van 1980 tot 1999 waren er wel diverse restauratiedossiers opgestart door de kerkfabriek Sint-Jozef en/of het stadsbestuur, maar deze projecten werden nooit uitgevoerd.

In 2007 heeft de kerkfabriek Heilige Geest de pastorij en de bijhorende garagebox van de Sint-Jozefparochie verkocht voor een bedrag van circa 700.000,00 EUR. Zij beschikte alsdan over voldoende financiële middelen om de dringende restauratiewerken aan de gevels en daken (instandhoudingswerken fase 2) van de kerk met restauratiepremie van de Vlaamse Overheid te laten uitvoeren als opdrachtgever en als premienemer. Deze werken ten bedrage van 694.636,80 EUR werden uitgevoerd van 2012 tot 29 juni 2015 (definitieve oplevering). De provincie Antwerpen betaalde een bedrag van 152.116,72 EUR als aandeel in deze restauratiewerken.

8° Met brief van 6 september 2015 verzocht de Russisch-orthodoxe kerkfabriek de provincie om de verdere noodzakelijke restauratie van de kerk als bouwheer en als aanvrager van de restauratiepremie op te starten. Nadat de Vlaamse Overheid met brief van 24 mei 2016 bevestigde dat de provincie in dat geval toch in aanmerking kwam voor een (verhoogde) erfgoedpremie van 80 % besliste de deputatie in zitting van 23 juni 2016 het verzoek van de Russisch-orthodoxe kerkfabriek in te willigen.

De door DLOG (Team Projecten) geraamde investeringskosten (te financieren door de provincie) voor de verdere restauratie van de monumentale kerk werden (voorlopig) geraamd op 5.997.000,00 EUR. Ingevolge de opeenvolgende wijzigingen van de Vlaamse regelgeving kan de provincie hiervoor nog maar een steeds verminderende erfgoedpremie (70 %, 60 %, 50 %) verkrijgen.

9° In afwachting van de uitvoering van deze restauratiewerken (2021 of nog later) diende de provincie nog een aantal andere werken en diensten uit te voeren, zoals:

- het opmaken van een beheersplan voor de monumentale kerk
- het opmaken van een asbestinventaris
- het plaatsen van een voorlopige verwarmingsinstallatie in een bijruimte van de kerk
- dringende ingrepen aan de elektrische installatie en aan de brandwerende voorzieningen in het kader van de brandveiligheid
- ingrepen aan daken, snoeien van de bomen en van de klimop
- bestrijden van de extreme vochtigheid in het gebouw.

Na de aankoop van de kerk door de Russisch-orthodoxe kerkfabriek heeft de Monumentenwacht Antwerpen – Dienst Erfgoed – DREM kosteloos prestaties geleverd die geraamd worden op 7.217,93 EUR.

In dezelfde periode na de aankoop van de kerk heeft DLOG – Team Gebouwbeheer voor het technisch en bouwkundig onderhoud van de Russisch-orthodoxe parochiekerk een bedrag van 49.761,00 EUR besteed. De Russisch-orthodoxe kerkfabriek heeft daarvan een bedrag van 20.000,00 EUR terugbetaald aan de provincie op 13 oktober 2017.

In dezelfde periode heeft DLOG – Team Ontwerpen voor het verwijderen van de stookolietank, de installatie van een nieuwe (tijdelijke) stookplaats en de aanleg van een (tijdelijke) verwarmingsinstallatie met convectoren voorzien op gas een bedrag van 227.719,99 EUR besteed. Deze tijdelijke verwarmingsinstallatie is niet enkel bestemd om het comfort van de gelovigen tijdens de eredienstvieringen te verzorgen, maar is vooral bedoeld om te zorgen voor een continue permanente verwarming op een temperatuur van 10 ° C omwille van het waardevolle erfgoedinterieur van het monument (o.a. de muurschilderingen).

10° Op 18 september 2018 waren er in de stad Antwerpen (alle 9 districten samen) 8.070 personen ingeschreven afkomstig uit Rusland.

2. De financiële meerjarenplanning van de Russisch-orthodoxe kerkfabriek

1° Na de inwerkingtreding van de Vlaamse regelgeving (decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten) heeft uw raad het eerste meerjarenplan 2008 – 2013 van deze Russisch-orthodoxe

kerkfabriek goedgekeurd in vergadering van 24 april 2008. Een latere wijziging werd goedgekeurd door uw raad in vergadering van 22 september 2011.

In de periode 2008 – 2013 werden volgende provinciesubsidies uitbetaald in het exploitatietekort van de budgetten van de kerkfabriek :

2008 : 21.365,00 EUR
2009 : 21.462,03 EUR
2010 : 21.899,76 EUR
2011 : 33.484,88 EUR
2012 : 36.306,57 EUR
2013 : 26.066,06 EUR.

2° Het tweede meerjarenplan 2014 – 2019 van deze kerkfabriek werd goedgekeurd door uw raad in vergadering van 26 juni 2014. Latere wijzigingen van dit meerjarenplan 2014 – 2019 werden goedgekeurd door uw raad in vergaderingen van 27 september 2018 en van 27 juni 2019.

In de periode 2014 – 2019 werden volgende provinciesubsidies uitbetaald in het exploitatietekort van de budgetten van de kerkfabriek :

2014 : 15.447,83 EUR
2015 : 13.298,83 EUR
2016 : 10.223,09 EUR
2017 : 13.770,96 EUR
2018 : 12.905,91 EUR
2019 : 21.029,08 EUR.

3° In het ingezonden ontwerp van het derde meerjarenplan 2020 – 2025 van de kerkfabriek bedroegen de geraamde provinciesubsidies in het exploitatietekort van de budgetten :

2020 : 54.029,00 EUR
2021 : 33.715,00 EUR
2022 : 37.572,00 EUR
2023 : 41.488,00 EUR
2024 : 46.094,00 EUR
2025 : 53.697,00 EUR.

Bovendien zou in 2020 ook nog een provinciale investeringssubsidie van 20.000,00 EUR gevraagd worden voor het uitvoeren van schilderwerken aan het altaar/de iconostase.

4° Op de overlegvergadering van 30 oktober 2019 werd aan de Russisch-orthodoxe kerkfabriek medegedeeld dat het ontwerp van meerjarenplan niet kon worden goedgekeurd. Aan de kerkfabriekraad werd medegedeeld dat sommige uitgavenposten verminderd of geschrapt dienden te worden en dat alleszins de eigen ontvangsten verhoogd dienden te worden met als doelstelling om tenminste 40 % van het exploitatietekort = provinciesubsidie en 50 % van de investeringsuitgaven met eigen financiële middelen te financieren.

5° In vergadering van 29 december 2019 heeft de kerkfabriekraad het meerjarenplan 2020 – 2025 opgemaakt en goedgekeurd. De Metropoliet Aartsbisschop van het Oecumenisch Patriarchaat van Constantinopel heeft dit meerjarenplan 2020 – 2025 gunstig geadviseerd op 16 januari 2020. Het dossier is op 21 januari 2020 ingekomen op het provinciebestuur van Antwerpen.

Uit de ingezonden financiële documenten blijkt dat de Russisch-orthodoxe kerkfabriek wel degelijk heeft rekening gehouden met de opmerkingen geformuleerd op de overlegvergadering.

Er werd beslist om geen investeringswerken uit te voeren in deze periode.

De geraamde provinciesubsidies in het exploitatietekort van de budgetten evolueren in de periode 2020-2025 als volgt :

2020 : 22.264,40 EUR
2021 : 22.759,00 EUR

2022 : 23.564,00 EUR
2023 : 24.339,00 EUR
2024 : 25.175,00 EUR
2025 : 29.236,00 EUR.

De stijging van de provinciesubsidie is te verklaren door diverse éénmalige investeringsaankopen in deze periode, nl. :

- een televisie met een verrijdbare standaard en drie verrijdbare kapstokken
- nieuwe wollen tapijten voor de centrale ruimte van de kerk
- aankoop van gewaden voor de priesters, diakens en bedienaars
- aankoop van een geluids- en beeldweergave-installatie
- aankoop van een laptop voor de administratie.

De eigen ontvangsten (geldinzameling gelovigen, giften) werden gevoelig verhoogd en bedragen ruim meer dan 40 % van de provinciesubsidie.

6° Conclusie.

De Russisch-orthodoxe kerkfabriek Christus' Geboorte heeft in voldoende mate rekening gehouden met de opmerkingen die de provinciale overheid op de overlegvergadering van 30 oktober 2019 geformuleerd had met betrekking tot het ontwerp van meerjarenplan 2020 – 2025.

7° Luidens de artikels 43 en 229 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten is het meerjarenplan 2020 – 2025 onderworpen aan de goedkeuring van uw raad.

De deputatie stelt uw raad voor om het meerjarenplan 2020 – 2025 van de Russisch-orthodoxe kerkfabriek Christus' Geboorte te Antwerpen goed te keuren zonder boekhoudkundig-technische opmerkingen ter zake.

Dit verslag werd goedgekeurd door de deputatie in zitting van 30 januari 2020.

De provincieraad van Antwerpen,

Gelet op het meerjarenplan 2020 – 2025 van de Russisch-orthodoxe kerkfabriek Christus' Geboorte te Antwerpen en op het gunstig advies dienaangaande van 16 januari 2020 van de Metropoliet Athenagoras, Aartsbisschop van het Oecumenisch Patriarchaat van Constantinopel, ingekomen op het provinciebestuur van Antwerpen op 21 januari 2020;

Gelet op de artikels 43 en 229 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten;

Gelet op het meerjarenplan 2020 – 2025 en de bijhorende strategische nota, waaruit blijkt dat voormelde kerkfabriek in de periode 2020 – 2025 beroep doet op navermelde exploitatiesubsidies van de provincie Antwerpen :

2020 : 22.264,40 EUR
2021 : 22.759,00 EUR
2022 : 23.564,00 EUR
2023 : 24.339,00 EUR
2024 : 25.175,00 EUR
2025 : 29.236,00 EUR;

Op voorstel van de deputatie,

BESLUIT:

Enig artikel:

Goedgekeurd wordt het meerjarenplan 2020 – 2025 van de Russisch-orthodoxe kerkfabriek Christus' Geboorte te Antwerpen zonder boekhoudkundig-technische opmerkingen ter zake.

